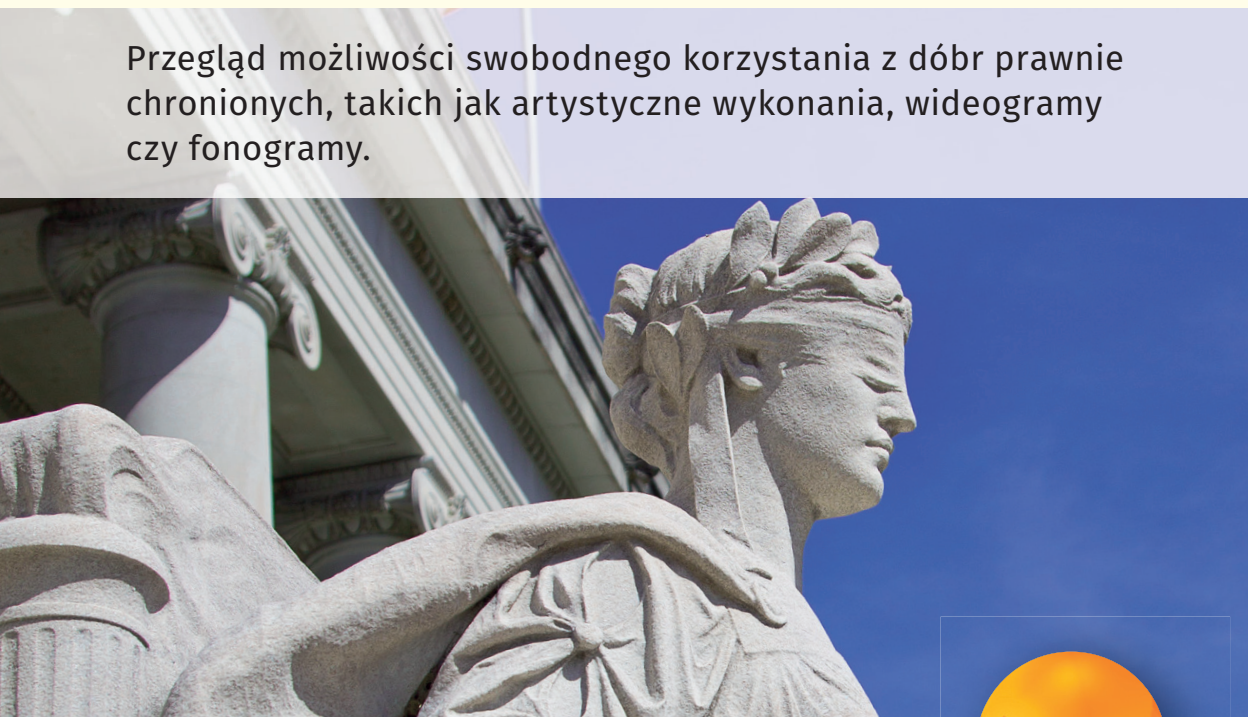

Fragment książki
materiał promocyjny

Sławomir Tomczyk

Dozwolony użytek przedmiotów praw pokrewnych

Przegląd możliwości swobodnego korzystania z dóbr prawnie chronionych, takich jak artystyczne wykonania, wideogramy czy fonogramy.

print pdf epub mobi

edu-Libri

Dozwolony użytek przedmiotów praw pokrewnych

Sławomir Tomczyk

Dozwolony użytek przedmiotów praw pokrewnych

edu-Libri

Kraków-Legionowo 2018

© edu-Libri s.c. 2018

Redakcja merytoryczna i korekta: edu-Libri

Projekt okładki i stron tytułowych: GRAFOS

Ilustracja na okładce: Chad McDermott / fotolia

Recenzent: dr hab. Ewa Ferenc-Szydełko, prof. UO

Publikacja została sfinansowana ze środków na utrzymanie potencjału badawczego przyznanych Wydziałowi Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego

Wydawnictwo edu-Libri
ul. Zalesie 15, 30-384 Kraków
e-mail: edu-libri@edu-libri.pl

Skład i łamanie: GRAFOS
Druk i oprawa: Druk-24h.com.pl

ISBN druk 978-83-65648-61-7
ISBN e-book (PDF) 978-83-65648-62-4
ISBN e-book (epub) 978-83-65648-63-1
ISBN e-book (mobi) 978-83-65648-64-8

Wydawnictwo edu-Libri
Wydanie I | Ark. wyd. 6,5 | Ark. druk. 6 | Format 165/235

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Wstęp	9
1. Przedmioty praw pokrewnych	14
1.1. Przedmiot prawa do artystycznych wykonań	14
1.2. Przedmiot praw do fonogramu, wideogramu	21
1.3. Przedmiot praw do nadania programu	24
1.4. Przedmiot praw do pierwszego wydania	25
1.5. Przedmiot praw do wydania naukowego i krytycznego	28
2. Treść praw pokrewnych	30
2.1. Treść praw do artystycznego wykonania	30
2.2. Treść praw do fonogramu, wideogramu	39
2.3. Treść praw do nadania programu	42
2.4. Treść praw do pierwszego wydania	44
2.5. Treść praw do wydania naukowego i krytycznego	45
3. Dozwolony użytek przedmiotów praw pokrewnych	46
3.1. Uwagi ogólne	46
3.2. Prawa twórcy	47
3.3. Granice dozwolonego użytku	48
3.4. Wybrane formy dozwolonego użytku przedmiotów praw pokrewnych	48
3.4.1. Dozwolony użytek osobisty	48
3.4.2. Dozwolony użytek w związku z wykorzystywaniem odbiorników	53
3.4.3. Rozpowszechnianie przedmiotów praw pokrewnych za pomocą anteny zbiorowej oraz sieci kablowej	59
3.4.4. Dozwolony użytek a obieg informacji	59
3.4.5. Dozwolony użytek przez instytucje oświatowe i naukowe, biblioteki i archiwa oraz ośrodki informacji lub dokumentacji	67
3.4.6. Prawo cytatu	75
3.4.7. Nowe formy dozwolonego użytku	83
Zakończenie	85
Bibliografia	87

Wykaz skrótów

Akty prawne

- KC – ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
- Konwencja berneńska (Akt paryski) – Akt paryski konwencji berneńskiej z 9 września 1886 r. o ochronie dzieł literackich i artystycznych (Dz.U. z 1990 r. Nr 82, poz. 474)
- Konwencja rzymska – Konwencja rzymska z 26 października 1961 r. o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych, sporządzona w Rzymie dnia 26 października 1961 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 125, poz. 800)
- KPC – ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 155 ze zm.)
- PrAut, ustawa – ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 880 ze zm.)

Inne

- Dz.U. – Dziennik Ustaw
- Dz.Urz. UE – Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
- OSN – Orzecznictwo Sądu Najwyższego
- OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- tekst jedn. – tekst jednolity
- ZNUJ – „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”
- ZNUJ PP – „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Prawnicze”
- ZNUJ PPWI – „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej”

-
- ZNUJ PIPWI – „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej”
- ZNUJ PWiOWI – „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej”

Wstęp

Prawa pokrewne stanowią jedną z najmłodszych kategorii ochronnych w ramach własności intelektualnej. Dość powiedzieć, że pierwsze regulacje prawne poświęcone ochronie pewnego rodzaju dóbr niematerialnych, do których prawa ochronne określa się zbiorczo mianem praw pokrewnych, pojawiły się w polskim ustawodawstwie dopiero w 1994 r. Ich ustanowienie zbiegło się z przyjęciem nowej ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst pierwotny: Dz.U. z 1994 r. Nr 24, poz. 83; tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 880 ze zm.), która uchylila ustawę z 10 lipca 1952 r. o prawie autorskim (Dz.U. Nr 34, poz. 234 ze zm.). W jednym z jej rozdziałów (konkretnie w rozdziale 11, zatytułowanym „Prawa pokrewne”) zamieszczono przepisy poświęcone problematyce ochrony prawnej artystycznych wykonań (rozdział 11 oddział 1), fonogramów oraz wideogramów (rozdział 11 oddział 2) oraz nadaniom (rozdział 11 oddział 3). Wprowadzenie do systemu własności intelektualnej praw pokrewnych podyktowane było przede wszystkim względami politycznymi – w szczególności zobowiązaniami wynikającymi z dążenia do członkostwa w strukturach Wspólnot Europejskich¹. Rozszerzenie prawa autorskiego o kategorię praw pokrewnych zgodnie uznaje się za jedną z najważniejszych zmian, jakie dokonały się w systemie prawa własności intelektualnej po wejściu w życie ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych [Matlak, 1994, s. 7; Grzeszak, 1994, s. 1].

Warto przypomnieć, że same prace nad nowym prawem autorskim trwały niezmiernie długo. Podjęto je bowiem jeszcze w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Przewlekłość procesu legislacyjnego dowodzi tego, jak trudną materią jest ta dziedzina prawa. Mamy tutaj bowiem do czynienia z nawarstwianiem się przeciwstawnych interesów różnych grup społecznych, dla których proces twórczy i jego efekty w postaci dzieł autorskich mają fundamentalne znaczenie. Wystarczy wspomnieć choćby o twórcach, wydawcach i producentach oraz użytkownikach. Podobnie ma się kwestia *ratio legis* ochrony autorskoprawnej. Wprawdzie cały

¹ Umowa o stowarzyszeniu ze Wspólnotami Europejskimi przewidywała obowiązek przystąpienia w ciągu pięciu lat do konwencji rzymskiej z 26 października 1961 r. o ochronie artystów wykonawców, producentów fonogramów i organizacji radiowo-telewizyjnych.

czas pobrzmiewa jeszcze w wypowiedziach przedstawicieli doktryny humanistyczny aspekt ochrony autorskoprawnej oraz znaczenie tej dziedziny aktywności ludzkiej dla rozwoju kulturowego i cywilizacyjnego społeczeństw, jednak w coraz większej skali uwidacznia się ekonomiczny wymiar obrotu handlowego utworami [Skubikowski, 2003, s. 20]. Postulaty dotyczące kolejnego wydłużania czasu ochrony autorskich praw majątkowych, które coraz częściej są zgłaszane (obecnie, zgodnie z treścią art. 36 PrAut, prawa te gasną, co do zasady z upływem 70 lat od śmierci twórcy), są tego aż nadto dobitnym przykładem. Nie bez znaczenia jest tutaj również rozwój technologiczny. Nowe techniczne możliwości rozpowszechniania utworów na masową skalę, na przykład w sieci Internet, stawiają pytania o sens tradycyjnych instytucji prawa autorskiego, jak choćby dozwolonego prywatnego użytku utworów.

W początkowym okresie prac nad nową ustawą nie brano w zasadzie w ogóle pod uwagę możliwości włączenia w jej materię problematyki praw pokrewnych. Koncepcja taka zrodziła się dopiero w końcowym etapie prac. W literaturze przedmiotu nie brak negatywnych ocen komentowanego procesu legislacyjnego, pojawiło się również wiele niekorzystnych opinii o jakości przyjętych w jego toku regulacji [Barta, Błęszyński, Czajkowska-Dąbrowska (red.), 2003, s. 298; Barta, Czajkowska-Dąbrowska, Cwiąkański, Markiewicz, Traple, 2001, s. 545].

Pierwsze lata obowiązywania nowego prawa autorskiego obnażyły wiele niedociągnięć ustawodawcy, stąd też liczne korekty przepisów poświęconych ochronie praw artystów wykonawców, producentów fonogramów i wideogramów oraz nadawców w kolejnych nowelizacjach. Ponadto – co niezmiernie istotne – nowela z czerwca 2000 r. rozszerza katalog praw pokrewnych o dwie kolejne ich kategorie: prawa do pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych. Ważny jest tutaj nie tylko sam fakt wprowadzenia nowych kategorii praw wyłącznych do systemu własności intelektualnej, ale również to, że pokazuje on pewną tendencję rozwojową tej kategorii praw. Obecnie w polskiej doktrynie prawa własności intelektualnej prowadzone są badania nad zasadnością ochrony prawnej w ramach praw pokrewnych takich kategorii dóbr niematerialnych, jak zwykła fotografia, widowisko sportowe czy tzw. wolne świadczenia.

Za tzw. zwykłą fotografię uznaje się fotografię, której brak cech oryginalności i indywidualności, czyli przesłanek twórczości określonych w art. 1 PrAut. Wypada przypomnieć, że fotografii przez bardzo długi okres w ogóle nie zaliczano do przedmiotów prawa autorskiego. Pierwszą ustawą autorskoprawną uznającą fotografię za przedmiot zdalny do objęcia ochroną normami prawa autorskiego była niemiecka ustawa autorska z 1907 r. Ustawa ta obejmowała ochroną prawną wszystkie fotografie, nie różnicując ich przez pryzmat cech twórczych, uznając je jednak za dzieła o mniejszej wartości. Przyznany im okres ochrony wynosił jedynie 10 lat. Dopiero wraz ze zmianami nastawienia do twórczości fotograficznej wykształcił się podział na fotografię artystyczną i tzw. zwykłą fotografię [Sarbiński, 2004, s. 88; Kopff, 1993, s. 20]. Wydaje się, że wprowadzenie w naszym kraju do ustawowego katalogu praw pokrewnych praw do zwykłej fotografii jest w obecnym okresie mało prawdopodobne, zwłaszcza że wymóg taki nie wynika z żadnych

zobowiązań międzynarodowych. W ostatnim okresie zmiany prawa autorskiego dokonywane były przecież głównie w celu implementacji dyrektyw unijnych, a prawodawstwo Unii Europejskiej jest w tym względzie liberalne. Dyrektywa Rady 93/98/EWG z 29 października 1993 r. w sprawie ujednoczenia czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych w art. 6 poświęconym ochronie fotografii pozostawiała państwom członkowskim „swobodę przyjęcia ochrony innych fotografii” (a zatem takich, które nie spełniają cech oryginalnej, własnej intelektualnej twórczości autora)². Obecnie obowiązująca dyrektywa 2006/116/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych (Dz.Urz. UE L 372 z 27.12.2006 r., s. 12–18) zawiera w zasadzie tożsamą regulację.

Za ochroną praw organizatora imprezy sportowej opowiedzieli się w literaturze przedmiotu w szczególności J. Barta i R. Markiewicz. Zdaniem tych autorów za przyznaniem takiej ochrony przemawia z jednej strony organizacyjno-techniczny charakter jego wkładu, z drugiej zaś znaczne nakłady finansowe organizatora związane z organizacją widowiska sportowego. Obecnie obowiązujące regulacje nie określają, zdaniem tych autorów, w sposób dostateczny relacji między organizatorem imprezy sportowej a osobami trzecimi w zakresie korzystania z takiego widowiska [Barta, Markiewicz, 1996e, s. 23 i n.].

Określenia „wolne świadczenie” używa się wobec działań artystów kabaretowych *variétés*, artystów cyrkowych, np. clownów, akrobatów; chodzi tu o działania zbliżone w swym charakterze do artystycznych wykonań, niebędące jednak wykonaniem utworu. Należy jednak w przypadku dokonywania ocen tego rodzaju świadczeń zachować należyłą ostrożność, ponieważ ustawowe ujęcie przesłanek twórczości, a szczególności uniezależnienie ochrony z tytułu prawa autorskiego od wartości i przeznaczenia utworu, przy nader liberalnej linii orzecznictwa, sprawia, że niekiedy w rachubę będzie wchodzić w tych przypadkach utwór i jego wykonanie. Warto tu przypomnieć, że kabaret *variétés* określa się mianem teatru różnorodności, jest bowiem szczególnym programem rozrywkowym, stanowiącym wiązanek piosenek, skeczów, układów tanecznych, akrobacji [Kiec, 2001, s. 76].

Stosunkowo świeżej daty jest również sama idea ochrony praw pokrewnych. Jej narodziny przypadają na początku XX w. i ściśle się je wiąże z rozwojem techniki. Chodzi tu w szczególności o różnego rodzaju urządzenia pozwalające na sporządzanie utrwałeni wykonań utworów z możliwością późniejszego wielokrotnego ich odtwarzania [Erhardt, 1980, s. 266 i n.]. Jako przełomowe uznaje się opatentowanie przez T. Edisona w 1877 r. wynalazku nazwanego fonografem. Urządzenie to, przekształcając dźwięki w dające się utrwalić drgania mechaniczne, umożliwiło utrwalanie głosu ludzkiego oraz innych dźwięków, np. instrumentów muzycznych. W początkach XX w. Francuzi, bracia Pathe, rozpoczęli w Paryżu na skalę przemysłową produkcję fonogramów zawierających utrwalenia wykonań utworów, dochodząc w krótkim czasie do fonoteki liczącej około 1500 tytułów. W ten sposób

² Tekst dyrektywy opublikowany w: [Barta, Markiewicz, 2005b, s. 332 i n.].

artystyczne wykonanie utworu – dotychczas nierozłączne od osoby wykonującej utwór – zyskało samodzielny byt, a egzemplarze jego utrwałen stały się samodzielnym przedmiotem obrotu. Ten stan rzeczy wywołał dyskusję na temat zasadności ochrony prawnej artystycznych wykonań, ponieważ – jak nietrudno zauważyć – istnieją tu istotne podobieństwa do motywów wprowadzenia ochrony prawnej utworu. Między utworem a artystycznym wykonaniem istnieje bowiem szczególne „pokrewieństwo”, sprawiające, iż nader często dla oddania istoty świadczenia artysty wykonawcy odwołujemy się do pojęć charakteryzujących twórczość, a więc oryginalności i indywidualności [Skubikowski, 2003, s. 20]. Ponadto – co gorsza – swoista moda na nowinki techniczne sprawiła gwałtowny spadek zainteresowania „żywym” wykonaniem – zamiast grup artystycznych w lokalach, gdzie tradycyjnie korzystano z muzyki, zaczęły się pojawiać „martwe” urządzenia. To oczywiście znacząco wpłynęło na pogorszenie statusu ekonomicznego tej grupy społecznej [Tomczyk, 2008, s. 10 i n.].

Po artystach wykonawcach o swoje prawa zaczęły się upominać pozostałe kategorie podmiotów uczestniczących w realizacji utrwałen (producenci fonogramów) oraz ich rozpowszechnianiu (nadawcy radiowi i telewizyjni). W ich przypadku nie było już wprawdzie mowy o jakimś szczególnym „pokrewieństwie”, jakimś okołotwórczym działaniu, niemniej sama organizacyjno-techniczna strona przedsięwzięcia oraz nakłady ekonomiczne z tym związane uzasadniały według zainteresowanych przyznanie ochrony prawnej, opierając się na konstrukcji praw wyłącznych [Kopff, 1993, s. 16]. Dodatkowym argumentem, jaki się tutaj podnosi, jest stosunkowo tania i łatwa możliwość kopiowania utrwałen.

Tak jak niegdyś wynalezienie druku odmieniło kulturę europejską, tak i teraz za sprawą rozwoju techniki w zakresie zapisu i odtwarzania wykonań utworów dokonała się w dwudziestowiecznej Europie rewolucja kulturalna. Sztuka przestała być zjawiskiem elitarnym, dostępnym dla moźnych tego świata. Trafiła – nawet już nie w przenośni – pod strzechy. Proces ten trwa nadal. Niepokoją nas jego niektóre aspekty, nie jesteśmy jednak w stanie im przeciwdziałać. Niepokoi nadmierna komercjalizacja sztuki. Obecnie staje się ona towarem [Duvignaud, 1984, s. 26] podlegającym – jak każdy inny wytwór człowieka – prawom ekonomicznym. Kończy się wielowiekowa dominacja „słowa” [Hopfinger, 1995, s. 125], teraz to obraz staje się kategorią opisującą świat [Wojciechowska, 1999, s. 13]. Młodzi ludzie odrzucają „ukochaną” przez ich rodziców książkę, zdecydowanie wolą ją „obejrzeć”. Udział podmiotów pretendujących do praw pokrewnych jest tutaj oczywisty. Warto o tym pamiętać.

W polskim prawie własności intelektualnej dyskusje nad prawami pokrewnymi rozpoczęły się jeszcze w okresie międzywojennym, z tego okresu pochodzi też pierwszy projekt ustawy o ochronie artystów wykonawców autorstwa S. Tylbora. Prezentował on najbliższy współczesnym rozwiązaniom pogląd, że prawa autorskie i prawa artystów wykonawców stanowią zupełnie odmienne kategorie praw, pewna zaś współzależność, jaka między nimi się pojawia, jest jedynie związana ze swoistą kolizją w związku z wykonywaniem swoich praw przez autorów i artystów wykonawców [Tylbor, 1937, s. 7]. Autor ten zdecydowanie odrzucił możliwość

uznania artystycznego wykonania za jedną z kategorii utworów i w konsekwencji oparcia ochrony interesów artysty wykonawcy na przepisach ustawy z 29 marca 1926 r. o prawie autorskim³. Do tego zaś skłaniał się inny z ówczesnych przedstawicieli doktryny prawa autorskiego F. Zoll. W jego opinii formuła art. 1 ówczesnej ustawy była na tyle pojemna (przedmiotem prawa autorskiego jest od chwili ustalenia, w jakiej bądź postaci „słowem żywym, pismem, drukiem, rysunkiem, barwą, bryłą, dźwiękiem, mimiką, rytmiką”, każdy przejaw działalności duchowej noszący cechę osobistej twórczości), że mieściła w sobie artystyczne wykonanie. Oczywiście zakładając, że interpretacja utworu dokonana przez artystę wykonawcę będzie stanowić przejaw działalności duchowej, noszącej cechę osobistej twórczości [Zoll, 1926, s. 18].

Dyskusja w środowiskach prawniczych nad prawami pokrewnymi znacznie się nasiliła w Polsce powojennej. Znamienne jest, że w zasadzie koncentrowała się niemal wyłącznie na jednej ich kategorii – prawach artystów wykonawców. Pojawiło się wiele publikacji poświęconych różnorodnym aspektom świadczeń artystów wykonawców, oczywiście w kontekście przyznania im ochrony prawnej⁴. Sama zasada przyznania ochrony prawnej nie budziła bowiem nigdy wątpliwości. Postulowano oprócz ochronę artystów wykonawców bądź wprost na przepisach prawa autorskiego (artystyczne wykonanie w konsekwencji uznawano za jedna z postaci utworu), bądź na przepisach prawa autorskiego stosowanych *per analogiam*, czy wreszcie, opierając się na instytucji prawa pracy [Tomczyk, 2008, s. 15]. Pojawiały się kolejne projekty ustaw. W 1962 r. nakładem Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków powstał projekt ustawy o ochronie artystów wykonawców wraz z komentarzem autorstwa S. Siekierki i następnie – na przełomie 1968 i 1969 r. – współautorski projekt S. Grzybowskiego i A. Kopffa. Projekt ten powstał pod auspicjami Komitetu Ochrony Praw Artystów Wykonawców, powołanego przez związki zrzeszające artystów wykonawców [Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków (SPAM), Stowarzyszenia Polskich Artystów Teatru i Filmu (SPATiF) oraz Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki]. Ustawodawca nie zdecydował się jednak skorzystać z żadnego z zaproponowanych rozwiązań.

Dzisiaj, zarówno wyżej wymienione projekty ustawy wprowadzającej ochronę prawną artystycznych wykonań, jak i w znacznym zakresie przywołane piśmiennictwo ma znaczenie wyłącznie historyczne.

³ Dz.U. Nr 48, poz. 286; znowelizowana w 1927 r. (Dz.U. Nr 36, poz. 318) i w 1935 r. (Dz.U. Nr 36, poz. 260).

⁴ Zob. [Barta, Bleszczyński, Czajkowska-Dąbrowska (red.), 2003; Barta, Czajkowska-Dąbrowska, Cwiakalski, Markiewicz, Traple, 2005; Barta, Markiewicz, 1997; Barta, Markiewicz, 1996e; Bądkowski, Stankiewicz, 1970; Buczkowski, 1961; Czajkowska-Dąbrowska, 1979; Czajkowska-Dąbrowska 1971; Czajkowska-Dąbrowska, 1977; Czajkowska-Dąbrowska, 1993; Dobosz, 1984; Dobosz, 2002; Grzybowski, 1968; Grzybowski, Kopff, 1970; Ingarden, 1958a, 1958b; Ingarden, 1981; Kłafkowska-Waśniowska, 2008; Kopff, 1962a; Kopff, 1993; Kopff, 1968; Kopff, 1962b; Kuczyński, 1991; Kuczyński, 1987; Matlak, 1994; Ritterman, 1963; Ritterman, 1962; Ritterman, 1968; Siekierko, 1964; Siekierko, 1961, nr 10; Siekierko, 1962a; Siekierko, 1962b; Siekierko, 1959; Święcka, 1998; Tomczyk, 2008; Trafas, 1989; Tylbor, 1937; Wojciechowska, 1993; Wojciechowska, 1978; Wojnicka, 1993; Żołnierczuk, 2003].

Bibliografia

- Adamski J. [1967], *Aktorska analiza postaci*, [w:] *Wprowadzenie do nauki o teatrze*, t. II: *O tworzywie i twórcach dzieła teatralnego*, Wrocław.
- Balcerzan E., Osieński Z. [1967], *Spektakl teatralny w świetle teorii informacji*, [w:] *Wprowadzenie do nauki o teatrze*, t. I: *O tworzywie i twórcach dzieła teatralnego*, Wrocław.
- Balme C. [2002], *Wprowadzenie do nauki o teatrze*, Warszawa.
- Barta J. [1978a], *Autorskoprawne problemy muzyki nowoczesnej*, „Nowe Prawo”, nr 9.
- Barta J. [1978b], *Plagiat muzyczny*, ZNUJ PWiOWI, z. 17.
- Barta J. [1980a], *Dzieło muzyczne i jego twórca w świetle przepisów prawa autorskiego*, ZNUJ PWiOWI, z. 20.
- Barta J. [1980b], *Ograniczenia wykonywania praw autorskich do utworu muzycznego*, ZNUJ PWiOWI, z. 23.
- Barta J. [1981], *Autorskie prawa majątkowe i ich ochrona*, ZNUJ PWiOWI, z. 25.
- Barta J. [1990], *Elementy prawa pracy w prawie wynalazczym i autorskim*, ZNUJ PWiOWI, z. 56.
- Barta J., Błaszczczyński J., Czajkowska-Dąbrowska M. (red.) [2003], *System prawa prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, Warszawa.
- Barta J., Czajkowska-Dąbrowska M., Ćwiąkański Z., Markiewicz R., Traple E. [2001], *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, Kraków.
- Barta J., Czajkowska-Dąbrowska M., Ćwiąkański Z., Markiewicz R., Traple E. [2005], *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, Kraków.
- Barta J., Markiewicz R. [1986], *Ochrona dóbr osobistych w zakresie twórczości naukowej i artystycznej*, [w:] J.S. Piątowski (red.), *Dobra osobiste w polskim prawie cywilnym*, Warszawa.
- Barta J., Markiewicz R. [1994a], *Gdy pracownik jest twórcą*, „Rzeczpospolita”, nr 185.
- Barta J., Markiewicz R. [1994b], *Majątkowe pod ochroną*, „Rzeczpospolita”, nr 232.
- Barta J., Markiewicz R. [1994c], *Ochrona dóbr osobistych*, „Rzeczpospolita”, nr 228.
- Barta J., Markiewicz R. [1995a], *Nowe problemy i perspektywy. Prawo autorskie*, „Rzeczpospolita”, nr 258.
- Barta J., Markiewicz R. [1995b], *TRIPS a prawa twórców i producentów. Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej*, „Rzeczpospolita”, nr 206.
- Barta J., Markiewicz R. [1996a], *Dla tych, co żyją z cudzych tekstów. Prawo autorskie w mediach*, „Rzeczpospolita”, nr 270.
- Barta J., Markiewicz R. [1996b], *Nowe filmy, nowe prawo, nowe problemy*, „Rzeczpospolita”, nr 137.
- Barta J., Markiewicz R. [1996c], *Sport i prawo autorskie*, „Rzeczpospolita”, nr 166.
- Barta J., Markiewicz R. [1996d], *Stare filmy – nowe prawo*, „Rzeczpospolita”, nr 136.
- Barta J., Markiewicz R. [1996e], *Widowisko sportowe a prawo autorskie*, ZNUJ PWiOWI, z. 67.
- Barta J., Markiewicz R. [1996f], *Zobowiązania traktatowe Polski w zakresie ochrony praw autorskich i praw pokrewnych*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej”.
- Barta J., Markiewicz R. [1997], *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Przepisy, orzecznictwo, umowy międzynarodowe*, Warszawa.

- Barta J., Markiewicz R. [2005a], *Prawo autorskie. Orzecznictwo i wyjaśnienia*, Warszawa.
- Barta J., Markiewicz R. [2005b], *Prawo autorskie. Umowy międzynarodowe i prawo europejskie*, Warszawa.
- Barta J., Markiewicz R. [2016], *Prawo autorskie*, Warszawa.
- Barta J., Markiewicz R., Matlak A. [2013], *Specyficzne problemy dotyczące niektórych kategorii utworów*, [w:] J. Barta (red.), *System prawa prywatnego*, t. 13: *Prawo autorskie*, Warszawa.
- Bądkowski A., Stankiewicz J. [1970], *Prawo teatralne*, Warszawa.
- Bidziński Z., Serda J. [1975], *Przedmiot i podmiot prawa autorskiego w świetle orzecznictwa sądowego*, NP, nr 6.
- Bidziński Z., Serda J. [1978], *Ochrona praw autorskich w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego*, ZNUJ PWiOWI, z. 17.
- Bidziński Z., Serda J. [1984], *Orzecznictwo sądowe z zakresu prawa autorskiego za lata 1978–1980*, ZNUJ PWiOWI, z. 36.
- Bidziński Z., Serda J. [1988], *Orzecznictwo sądowe z zakresu prawa autorskiego za lata 1981–1985*, ZNUJ PWiOWI, z. 47.
- Bidziński Z., Serda J. [1990], *Orzecznictwo sądowe z zakresu prawa autorskiego za lata 1986–1988*, ZNUJ PWiOWI, z. 56.
- Błężyńska-Wysocka J. [1994], *Treść prawa autorskiego*, „Przegląd Podatkowy”, nr 9.
- Błężyński J. [1985], *Prawo autorskie*, Warszawa.
- Błężyński J. [1989], *Ochrona autorskich praw majątkowych. Roszczenie o wydanie korzyści*, Warszawa.
- Błężyński J. [1994a], *Nowe prawo autorskie*, „Jurysta”, nr 4.
- Błężyński J. [1994b], *Nowe prawo autorskie (próba bilansu)*, „Państwo i Prawo”, nr 4.
- Błężyński J. [1994c], *Prawo autorskie do utworów stworzonych przez pracowników w trakcie wykonywania obowiązków pracowniczych*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 12.
- Błężyński J. [2000], *W telewizji pokazali*, „Rzeczpospolita”, nr 4.
- Bregy W. [1974], *Elementy techniki wokalne*, Kraków.
- Buczkowski S. [1961], *Głosa do orzeczenia SN z 27 maja 1960 r.*, I CR 429/59, „Państwo i Prawo”, nr 4–5.
- Bukowski M. [1994], *Podmiot prawa autorskiego*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 11.
- Butrym M. [1985], *Dola idola*, Warszawa.
- Chaciński J., Legieć-Matosiuk A. [1994], *Emisja głosu*, Słupsk.
- Chałubińska-Jentkiewicz K. [2011], *Media audiowizualne. Konflikt w dobie cyfryzacji*, Warszawa.
- Chmielowski F. [2000], *Hermeneutyczny wymiar podstawowych pytań estetyki*, [w:] K. Wilkoszewska (red.), *Estetyki filozoficzne XX wieku*, Kraków.
- Chodkowski A. (red.) [2001], *Encyklopedia muzyki*, Warszawa.
- Ciapara E. [1992], *Wtórny obieg kaset. Nowa forma wideopiractwa*, „Film”, nr 39.
- Cisek A. [1989], *Dobra osobiste i ich niemajątkowa ochrona w K.C.*, Wrocław.
- Craig E.G. [1985], *O sztuce teatru*, Warszawa.
- Czachórski W. [1982], *O ochronie autorskich praw majątkowych przez wydanie uzyskanych korzyści*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, t. 29.
- Czajkowska-Dąbrowska M. [1971], *Nagranie płytowe i jego twórcy w świetle polskiego prawa autorskiego*, „Studia Cywilistyczne”, t. 18.
- Czajkowska-Dąbrowska M. [1977], *Ochrona artystów wykonawców w konwencji rzymskiej z 1961 r.*, ZNUJ PWiOWI, z. 13.
- Czajkowska-Dąbrowska M. [1979], *Emisje radiowe a prawo autorskie*, „Państwo i Prawo”, nr 10.
- Czajkowska-Dąbrowska M. [1981], *Rozpowszechnianie utworów przez radio*, Warszawa.
- Czajkowska-Dąbrowska M. [1983], *Przedmiot roszczenia o wydanie korzyści w prawie autorskim*, „Nowe Prawo”, nr 4.
- Czajkowska-Dąbrowska M. [1993], *Utwory audiowizualne, utwory wideograficzne, wideogramy: między prawem autorskim a prawami sąsiednimi*, ZNUJ PWiOWI, z. 61.
- Czajkowska-Dąbrowska M. [1994a], *Aktualne problemy związane z rozpowszechnianiem wideokaset na tle polskiego prawa autorskiego*, „Przegląd Sądowy”, nr 5–6.

- Czajkowska-Dąbrowska M. [1994b], *Treść (elementy struktury) prawa autorskiego a treść prawa własności*, „Studia Iuridica”, nr 21.
- Czajkowska-Dąbrowska M. [2000], *Glosa do wyroku SN z dnia 20 maja 1999 roku, I CKN 1139/97*, „Orzecznictwo Sądów Polskich”, nr 2, poz. 24.
- Decroux E. [1967], *O sztuce mimu*, Warszawa.
- Degler J. (red.) [1967], *Wprowadzenie do nauki o teatrze*, t. 2, *O twórcywie i twórcach dzieła teatralnego*, Wrocław.
- Dobosz I. [1984], *Dzieło choreograficzne jako przedmiot prawa autorskiego*, ZNUJ PWiOWI, z. 36.
- Dobosz I. [2002], *Przesłanki istnienia dzieła choreograficznego*, ZNUJ PWiOWI, z. 80.
- Drozdowska T. [1994], *Ochrona twórców*, „Jurysta”, nr 4.
- Drozdowska T. [1996], *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa.
- Drozdowska T. [1998], *Stosunek pracy a prawo autorskie*, „Prawo Spótek”, nr 1.
- Duda E. [2009], *Przesłanki dozwolonego cytatu w świetle polskiej ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, „Studia Iuridica Lublinensia”, nr 12.
- Dudek W. [1994], *Komunikowanie międzynarodowe a kierunki zmian polskiego prawa autorskiego i praw pokrewnych*, Katowice.
- Duvignaud J. [1984], *Sztuka dnia dzisiejszego*, [w:] I. Wojnar (red.), *Wstęp do wiedzy o sztuce. Wybór tekstów*, Warszawa.
- Erhardt L. [1980], *Sztuka dźwięku*, Warszawa.
- Ferenc-Szydełko E. [2000], *Prawo autorskie na ziemiach polskich do 1926 roku*, ZNUJ PWiOWI, z. 75.
- Ferenc-Szydełko E. (red.) [2016], *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, Warszawa.
- Filler W. [1963], *Cyrk czyli emocje pradziadków*, Warszawa.
- Flisak D. [2008], *Utwór multimedialny w prawie autorskim*, Warszawa.
- Flisak D. (red.) [2015], *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, LEX.
- Gawlik B. [1999], *Dobra osobiste. Zbiór orzeczeń Sądu Apelacyjnego w Krakowie*, Kraków.
- Gerecka-Żołyńska A. [2002], *Ochrona praw autorskich i praw pokrewnych w polskim procesie karnym*, Toruń.
- Gielgud J. [1986], *Aktor i jego czasy*, Warszawa.
- Gienas K. [2009], *Granice dozwolonego użytku, czyli charakter prawny art. 35 prawa autorskiego*, „Edukacja Prawnicza”, nr 2.
- Gienas K. [2016], *Komentarz*, [w:] Ferenc-Szydełko E. (red.), *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, Warszawa.
- Głowiński M., Kostkiewiczowa T., Okopień-Sławińska A., Sławiński J. [1996], *Podręczny słownik terminów literackich*, Warszawa.
- Gniewek E. [2016], *Prawo rzeczowe*, Warszawa.
- Gniewek E., Machnikowski P. (red.) [2017], *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa.
- Golat R. [2000], *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych znowelizowany tekst ustawy z omówieniem najnowszych zmian*, Warszawa–Jaktorów.
- Golat R. [2002], *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, Warszawa–Jaktorów.
- Golat R. [2008], *Prawo autorskie. Komentarz dla praktyków*, Gdańsk.
- Golat R. [2016], *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa.
- Gołaszewska M. [1984], *Zarys estetyki*, Warszawa.
- Górski J. [1973], *O plagiatach i plagiatorach*, ZNUJ PWiOWI, z. 1.
- Grochowski R. [2010], *Granice prawne i etyczne reklamy w ustawodawstwie krajowym i europejskim*, Poznań–Opole.
- Grzeszak T. [1993], *Zakres prawa do filmu nabytego przez producenta ex lege*, „Przegląd Prawa Handlowego”, nr 12.
- Grzeszak T. [1994], *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, „Przegląd Prawa Handlowego”, nr 5.

- Grzeszak T. [1996], *Autorskie prawa majątkowe wydawcy dzieła zbiorowego a prawa jego twórców*, ZNUJ PWiOWI, z. 67.
- Grzybczyk K. [1999], *Dzieło reklamowe i jego twórca*, Warszawa.
- Grzybczyk K. [2015], *Twórczość internautów w świetle regulacji prawa autorskiego na przykładzie fanfiction*, Warszawa.
- Grzybowski S. [1933], *Ochrona osobista stosunku do dzieła po śmierci twórcy*, Kraków.
- Grzybowski S. [1957], *Ochrona dóbr osobistych według przepisów ogólnych prawa cywilnego*, Warszawa.
- Grzybowski S. [1967], *Z zagadnień prawa autorskiego względem dzieła kinematograficznego*, „Studia Cywilistyczne”, t. 10.
- Grzybowski S. [1968], *Artysta wykonawca i jego dzieło a zagadnienia ochrony prawnej*, „Studia Cywilistyczne”, t. 12.
- Grzybowski S. [1974], *System prawa cywilnego*, Czachórski W. (red.), t. 1. Część ogólna, Wrocław.
- Grzybowski S., Kopff A. [1970], *Projekt ustawy o ochronie artystów wykonawców*, „Studia Cywilistyczne”, t. 16.
- Grzybowski S., Kopff A., Serda J. [1973], *Zagadnienia prawa autorskiego*, Warszawa.
- Guest I. [1978], *Balet romantyczny w Paryżu*, Warszawa.
- Halama L. [1984], *Moje nogi i ja*, Warszawa.
- Haskel A.L. [1969], *Balet*, Kraków.
- Hausbrandt A. [1973], *Rozmowy z ludźmi teatru*, Kraków.
- Hausbrandt A. [1982], *Elementy wiedzy o teatrze*, Warszawa.
- Hejduk M. [1998], *Harmonizacja praw autorskich i praw pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym*, „Wspólnoty Europejskie”, nr 3.
- Hendrykowski M. [1991], *Dzieło filmowe i jego autor*, Poznań.
- Hopfinger M. [1995], *Zmiana kultury i zmiana spojrzenia*, [w:] W. Godzic, T. Lubelski (red.), *Kino według Alicji*, Kraków.
- Howorka B. [2002], *Dozwolony użytek chronionych utworów*, „Bibliotekarz”, nr 9.
- Idziak J. [1995], *Koledzy*, „Reżyser”, nr 1.
- Ingarden R. [1958a], *Studia z estetyki*, t. I, Warszawa.
- Ingarden R. [1958b], *Studia z estetyki*, t. II, Warszawa.
- Ingarden R. [1981], *Wykłady i dyskusje z estetyki*, Warszawa.
- Jabłońska-Bonca J. [1994], *Wstęp do nauk prawnych*, Poznań.
- Jabłoński R. [1997], *Wirtualna rzeczywistość – kreacja cyfrowych obrazów*, [w:] S. Krzemień-Ojak (red.), *Kultura i sztuka u progu XXI wieku*, Białystok.
- Jakubecki A. [2000], *Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu prawa własności intelektualnej*, Kraków.
- Jankowska M. [2011], *Autor i prawo do autorstwa*, Warszawa.
- Jaroszewska I. [1997], *Ochrona prawna utworu audiowizualnego*, Łódź.
- Jaworski Z. [1995], *Znaczenie i zakres prawa do integralności utworu w polskim prawie autorskim*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 10.
- Jewuła B., Stanisławska-Kloc S. [2008], *Prawo autorskie a działalność bibliotek (licencja dla bibliotek z art. 28 ust. pr. aut. i pr. pokr.)*, ZNUJ PPWI, z. 102.
- Jędrzejewska A. [1987], *Odpowiedzialność za naruszenie autorskich praw majątkowych i osobistych przez popełnienie plagiatu*, ZNUJ PWiOWI, z. 44.
- Karpowicz A. [1993], *O projekcie nowej ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, „Palestra”, nr 3–4.
- Karpowicz A. [1994], *Autor – Wydawca. Poradnik prawa autorskiego*, Warszawa.
- Karpowicz A. [1996], *Prawa autorskie jako majątek*, „Notes Wydawniczy”, nr 1.
- Kiec I. [2001], *Wyprzedaż teatru w ręce błazna i arlekina... czyli o kabarecie*, Poznań.
- Kłafkowska-Waśniowska K. [2008], *Prawa do nadań programów radiowych i telewizyjnych w prawie autorskim*, Warszawa.

- Klafkowska-Waśniowska K. [2011], *Założenia konstrukcyjne ochrony praw do wideogramów*, [w:] M. Keipiński (red.), *Prawa pokrewne. Zarys prawa własności intelektualnej*, Warszawa.
- Klekotko M. [2007], *Sampling w świetle prawa autorskiego i praw pokrewnych*, „Przegląd Prawa Handlowego”, nr 13.
- Knetig J. [2002], „Być artystą być śpiewakiem”, *rola pedagoga w wychowaniu i kształtowaniu osobowości adepta wokalistyki*, [w:] E. Szańdek (red.), *Wokalistyka w Polsce i na świecie*, t. 1, Wrocław.
- Kochanowicz J. [1961], *Podstawy recytacji i mowy scenicznej*, Warszawa.
- Kolczyński J. [2002a], *Co wolno, czego nie wolno. Czy wykładowcy w szkołach wyższych korzystają z materiałów chronionych przez prawo autorskie*, „Rzeczpospolita”, nr 268.
- Kolczyński J. [2002b], *Twórcy informacji. Prawo autorskie: opublikowanie a rozpowszechnianie w Internecie*, „Rzeczpospolita”, nr 14.
- Kopaliński W. [2007], *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Warszawa.
- Kopff A. [1961a], *Dzieło sztuk plastycznych i jego twórca w świetle przepisów prawa autorskiego*, ZNUJ, Kraków.
- Kopff A. [1961b], *Granice swobodnego użytkowania dzieł chronionych prawem autorskim*, ZNUJ PP, nr 8.
- Kopff A. [1962a], *Ochrona wykonań a prawo autorskie*, „Państwo i Prawo”, nr 10.
- Kopff A. [1962b], *Wykonawcy i wtórne użytkowanie ich wykonań*, „Palestra”, nr 7.
- Kopff A. [1968], *Treść i ochrona praw artystów wykonawców (z postulatów ustawodawczych)*, „Studia Cywilistyczne”, t. 12.
- Kopff A. [1972], *Koncepcja praw do intymności i do prywatności życia osobistego*, „Studia Cywilistyczne”, t. 20.
- Kopff A. [1975], *Prawo cywilne a prawo dóbr niematerialnych*, ZNUJ PWiOWI, z. 5.
- Kopff A. [1978], *Ochrona praw twórcy*, ZNUJ PP, nr 81.
- Kopff A. [1985], *Umowy w zakresie prawa autorskiego (uwagi de lege ferenda)*, ZNUJ PWiOWI, z. 41.
- Kopff A. [1988], *Wpływ postępu techniki na prawo autorskie*, ZNUJ PWiOWI, z. 48.
- Kopff A. [1991], *Kilka uwag o niektórych kierunkach nowelizacji prawa autorskiego*, ZNUJ PWiOWI, z. 57.
- Kopff A. [1993], *Prawa pokrewne i sąsiednie*, ZNUJ PWiOWI, z. 61.
- Kordasiewicz B. [1991], *Jednostka wobec środków masowego przekazu*, Wrocław.
- Kot T. [2002a], *Cytujemy! „Cogito”*, nr 1.
- Kot T. [2002b], *Cytujemy! cz. 2, „Cogito”*, nr 2.
- Kotarbiński J. [1967], *Sztuka aktorska*, [w:] *Wprowadzenie do nauki o teatrze*, t. 2: *O tworzyw i twórcach dzieła teatralnego*, Wrocław.
- Kowalik A. [1999], *Zwielokrotnienie i kopiowanie utworów do własnego użytku osobistego*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 9.
- Królikowski A. [1995], *Czym jest film?*, „Reżyser”, nr 12.
- Krzysztofek K. [1997], *Prawa globalnej cyrkulacji kultury mediów*, [w:] S. Krzemień-Ojak (red.), *Kultura i sztuka u progu XXI wieku*, Białystok.
- Kubala K., Kubala W. [1996], *Co i dlaczego nie podlega ochronie? Prawo autorskie*, „Rzeczpospolita”, nr 211.
- Kubala W. [1995a], *Autorskie prawa majątkowe jako przedmiot obrotu prawnego*, „Przegląd Prawa Handlowego”, nr 5.
- Kubala W. [1995b], *Autorskie prawa majątkowe twórcy i artystów wykonawców oraz ich ochrona*, „Radca Prawny”, nr 6.
- Kubala W. [1996], *Dozwolony użytek chronionych artystycznych wykonań*, „Palestra”, nr 1–2.
- Kubala W. [1999], *Autorskoprawne elementy umowy o dzieło*, „Prawo Spółek”, nr 4.
- Kuczyński T. [1987], *Z problematyki statusu prawnego artysty wykonawcy*, „Przegląd Prawa i Administracji” XXII, Wrocław.
- Kuczyński T. [1991], *Ochrona twórczości artystycznej według prawa pracy i ubezpieczenia społecznego*, Wrocław.
- Kuczyński T. [1998], *Twórczość autorska i wynalazcza jako kategoria prawa pracy. Wybrane zagadnienia*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne”, nr 3.
- Lanson G. [1912], *Metoda w historii literatury*, Warszawa.

- Lasocki J.K. [1962], *Chór: Poradnik dla dyrygentów*, Kraków.
- Leja L. (red.) [1970], *Film skuteczną pomocą dydaktyczną*, Warszawa.
- Lejko A. [2006], *Muzyka filmowa w prawie autorskim*, ZNUJ PIPWI, z. 93.
- Lissa Z. [1964], *Estetyka muzyki filmowej*, Kraków.
- Lissa Z. [1974], *Wstęp do muzykologii*, Warszawa.
- Lissa Z. [1975], *Nowe szkice z estetyki muzycznej*, Kraków.
- Łepkowska I. [1996], *Nowe prawo autorskie*, „Reżyser”, nr 1.
- Machała W. [1999], *Sampling*, „Monitor Prawniczy”, nr 10.
- Machała W. [2001], *Dozwolony użytek chronionych utworów w polskim prawie autorskim w świetle cywilistycznej koncepcji prawa podmiotowego*, ZNUJ PWiOWI, z. 78.
- Machała W. [2003], *Dozwolony użytek prywatny w polskim prawie autorskim*, Warszawa.
- Małek L. [2008], *Ustawowe cele prawa cytatu*, PPWI, z. 102.
- Małek L. [2011], *Cytat w świetle prawa autorskiego*, Warszawa.
- Marcinkowska J. [2004], *Dozwolony użytek w prawie autorskim. Podstawowe zagadnienia*, ZNUJ PIPWI, z. 87.
- Marianowicz A. [1979], *Przełamać całą noc... Z dziejów musicalu*, Warszawa.
- Markiewicz H. [1974], *Parodia i inne gatunki literackie. Nowe przekroje i zbliżenia*, Warszawa.
- Markiewicz H. [1984], *Wyznaczniki literatury*, [w:] I. Wojnar (red.), *Wstęp do wiedzy o sztuce*, Warszawa.
- Markiewicz H. [2004], *O cytatach i przypisach*, Kraków.
- Matlak A. [1993], *Prawnoautorskie problemy przekazu satelitarnego i kablowego*, ZNUJ PWiOWI, z. 62.
- Matlak A. [1994], *Prawa pokrewne*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 11.
- Matlak A. [1998], *Telewizja kablowa w świetle prawa autorskiego*, ZNUJ PWiOWI, z. 70.
- Matlak A. [2001], *Dyrektywa Unii Europejskiej dotycząca koordynacji pewnych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym*, ZNUJ PWiOWI, z. 78.
- Matlak A. [2002], *Prawo autorskie w europejskim prawie wspólnotowym*, ZNUJ PWiOWI, z. 237.
- Mayenowa M.R. [1963], *O sztuce czytania wierszy*, Warszawa.
- Meissner C. [1963], *ABC recytatora*, Warszawa.
- Menuhin Y. [1996], *Skrzypce i ja*, Warszawa.
- Meyer L.B. [1974], *Emocja i znaczenie w muzyce*, Kraków.
- Michalak A. [2003], *Dozwolony użytek utworu audiowizualnego w reklamie*, „Monitor Prawniczy”, nr 2.
- Michalski B. [1967], *Prawo przedruku*, „Prasa Polska”, nr 8.
- Michalski B. [1968], *Swoboda przedruku publikacji dziennikarskich w świetle prawa*, „Palestra”, z. 1.
- Michalski B. [1972], *Przedruk prasowy w świetle prawa*, Kraków.
- Michalski B. [1986], *Uprawnienia do cytowania w polskim prawie autorskim*, cz. 1, „Prasa Techniczna”, nr 4.
- Michalski B. [1987], *Uprawnienia do cytowania w polskim prawie autorskim*, cz. 2, „Prasa Techniczna”, nr 1.
- Michalski B. [1989], *Plagiat*, „Prasa Techniczna”, z. 4.
- Michalski B. [1998], *Dziennikarstwo a ograniczenia praw autorskich*, Łódź.
- Michniewicz G. [2010], *Ochrona własności intelektualnej*, Warszawa.
- Mika B. [2008], *Cytaty w muzyce polskiej XX wieku. Konteksty, fakty, interpretacje*, Katowice–Kraków.
- Morawski S. [1966], *O cytacie bez cytatu*, „Nurt”, nr 8.
- Nawrocki B. [1963], *Pojęcie publikacji dzieła muzycznego w prawie autorskim*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Iuridica”, z. 28.
- Nawrocki B. [1991], *Pojęcie „publikacji utworu” w prawie autorskim (z uwzględnieniem projektu nowej polskiej ustawy o prawie autorskim w wersji z grudnia 1989)*, ZNUJ PWiOWI, z. 57.
- Neuhaus H. [1970], *Sztuka pianistyczna*, Kraków.
- Niedziałkowski S. [1998], *Świat mimu*, Warszawa.
- Niżankowska A.M. [2007], *Prawo do integralności utworu*, Warszawa.
- Noveree J.G. [1959], *Teoria i praktyka tańca prostego i komponowanego, sztuki baletowej, muzyki, kostiumu i dekoracji*, Wrocław.

- Nowa encyklopedia powszechna PWN* [1995], Warszawa.
- Nowa encyklopedia powszechna PWN* [2005], Warszawa.
- Nowińska E. [1991], *Podmioty prawa autorskiego*, ZNUJ PWiOWI, z. 57.
- Nyczek T. [2002], *Alfabet teatru*, Warszawa.
- Orzewski W. [1995a], *Ochrona praw osobistych*, „Wydawca”, nr 9.
- Orzewski W. [1995b], *Wykorzystywanie ludowych utworów*, „Wydawca”, nr 1.
- Ostrowska E. [1995], *Kino i nie-rzeczywistość. O praktykach intertekstualnych we współczesnym filmie*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Scientiae Artium et Litterarum”, z. 5.
- Ozóg M. [2006], *Stanowienie wyjątków od prawa autorskiego na rzecz osób niepełnosprawnych. Uwagi na tle art. 33¹ pr. aut.*, ZNUJ PIPWI, z. 93.
- Panek W. [2000], *Encyklopedia muzyki rozrywkowej*, Warszawa.
- Panowicz-Lipska J. [1975], *Majątkowa ochrona dóbr osobistych*, Warszawa.
- Piesiewicz P.F. [2009], *Utwór muzyczny i jego twórca*, Warszawa.
- Pietrzykowski K. (red.) [1997], *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa.
- Pinkalski Z. [2009], *Wyłączenia spod ochrony autorskoprawnej*, PPWI, z. 106.
- Plaźewski J. [1968], *Historia filmu dla każdego*, Warszawa.
- Plaźewski J. [1982], *Język filmu*, Warszawa.
- Poprawski M. [2011], *Wykonawca dzieła muzycznego – perspektywa estetyczna*, [w:] M. Kępiński (red.), *Prawa pokrewne. Zarys prawa własności intelektualnej*, Warszawa.
- Poźniak-Niedzielska M. [1968], *Autorstwo dzieła filmowego. Studium cywilnoprawne*, Warszawa.
- Poźniak-Niedzielska M. [1970], *Problemy ochrony folkloru w prawie autorskim*, „Państwo i Prawo”, nr 8–9.
- Poźniak-Niedzielska M. (red.) [2006], *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Zarys wykładu*, Lublin.
- Preussner-Zamorska J. [1985], *Improwizacja muzyczna jako przedmiot ochrony prawnej (wprowadzenie do tematu)*, ZNUJ PWiOWI, z. 41.
- Preussner-Zamorska J., Marcinkowska J. [2013], *Prawo cytatu* [w:] J. Barta (red.), *System prawa prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, Warszawa.
- Pudowkin W. [1956], *Wybór pism*, Warszawa.
- Rey J. [1958], *Taniec. Jego rozwój i formy*, Warszawa.
- Ritterman S. [1938], *Komentarz do ustawy o prawie autorskim*, Kraków.
- Ritterman S. [1962], *Ochrona majątkowa artystów wykonawców w polskim prawie obowiązującym*, „Państwo i Prawo”, nr 5–6.
- Ritterman S. [1963], *Konwencja rzymska z 1961 r. a założenia ustawodawcze ochrony artystów wykonawców de lege ferenda*, „Państwo i Prawo”, nr 5–6.
- Ritterman S. [1968], *Prawa artystów wykonawców a interesy użytkowników i autorów*, „Studia Cywilistyczne”, t. 12.
- Ronduda Ł. [2006], *Strategie subwersywne w sztukach medialnych*, Kraków.
- Rubisz S. [2006], *Istota i proces kształtowania się instytucji dozwolonego użytku w prawie autorskim*, [w:] J. Barta (red.), *Zagadnienia prawa autorskiego*, ZNUJ PIPWI, z. 93.
- Rymar H. [1999], *Utwór audialny jako przedmiot prawa autorskiego (na podstawie analizy twórczości radiowej)*, ZNUJ PWiOWI, z. 71.
- Sadowski P. [2004], *Dozwolony użytek z art. 31 prawa autorskiego*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 2.
- Safian M. [1997], *Ochrona majątkowa dóbr osobistych*, „Przegląd Prawa Handlowego”, nr 1.
- Sandor G. [1994], *O grze na fortepianie*, Warszawa.
- Sarbiński R.M. [2004], *Utwór fotograficzny i jego twórca w prawie autorskim*, Kraków.
- Sąsiadek E. [2002], *Intonacja w wokalistyce i pedagogice wokalne*, [w:] E. Sąsiadek (red.), *Wokalistyka w Polsce i na świecie*, t. I, Wrocław.
- Schaeffer B. [1975], *Mały informator muzyki XX wieku*, Kraków.
- Schaeffer B. [1983], *Dzieje muzyki*, Warszawa.
- Schiller I. [1967], *Polscy aktorzy o swoich przeżyciach podczas gry*, [w:] J. Degler (red.) *Wprowadzenie do nauki o teatrze*, t. 2, *O tworzyw i twórcach dzieła teatralnego*, Wrocław.

- Serda J. [1970], *Prawo autorskie do dzieła filmowego*, Warszawa.
- Serda J. [1991], *Ochrona majątkowych praw autorskich w projekcie polskiej ustawy o prawie autorskim na tle innych uregulowań*, ZNUJ PWiOWI, z. 57.
- Siekierko S. [1959], *Z zagadnień ochrony artystów wykonawców*, „Ruch Muzyczny”, nr 14.
- Siekierko S. [1961], *Problem wtórnego użytkowania wykonań artystycznych*, „Palestra”, nr 10.
- Siekierko S. [1962a], *Projekt ustawy o ochronie artystów wykonawców*, Warszawa.
- Siekierko S. [1962b], *Rzymska konwencja o ochronie artystów wykonawców*, „Palestra”, nr 1–2.
- Siekierko S. [1964], *Ochrona prawna artystów wykonawców*, „Państwo i Prawo”, nr 3.
- Sieńczyko-Chlabicz J. [2009], *Prawo własności intelektualnej*, Warszawa.
- Siwak W. [1997], *Dźwięk w kulturze audiowizualnej przeszłość – teraźniejszość – przyszłość*, [w:] S. Krzemień-Ojak (red.), *Kultura i sztuka u progu XXI wieku*, Białystok.
- Skubikowski J. [2003], *Ekonomiczne aspekty praw do artystycznych wykonań w nowelizacji ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 28.10.2002 r.*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 7.
- Skubisz R. (red.) [1999], *Internet – problemy prawne*, Lublin.
- Słoboda J.A. [2002], *Umysł muzyczny*, Warszawa.
- Sobański O. [1972], *Aktorzy dawni, aktorzy nowi*, Warszawa.
- Sobczak J. [2000], *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa–Poznań.
- Sobol E. (red.) [2002], *Nowy słownik języka polskiego*, Warszawa.
- Sołowcow A. [1956], *Rimski-Korsakow*, Kraków.
- Sołtysiak G. [2009], *Plagiat. Zarys problemu*, Warszawa.
- Sołtysiński S. [1985], *Dysponowanie autorskimi uprawnieniami osobistymi*, [w:] *Prace z prawa cywilnego. Księga pamiątkowa dla uczczenia pracy prof. J.S. Piątkowskiego*, Wrocław.
- Stanisławska-Kloc S. [1997], *Pojęcie publikacji a postęp techniczny*, ZNUJ PWiOWI, z. 69.
- Stanisławska-Kloc S. [2009], *Zasady wykorzystywania cudzych utworów: prawo autorskie i dobre obyczaje (etyka cytatu)*, „Internetowy Serwis Filozoficzny Diametros”, nr 19.
- Stanisławska-Kloc S. [2015], *Komentarz*, [w:] D. Flisak (red.), *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, LEX.
- Stróżewski W. [2000], *Estetyka fenomenologiczna*, [w:] K. Wilkoszewska, *Estetyki filozoficzne XX wieku*, Kraków.
- Stuhr J. [2000], *Udawać naprawdę*, Kraków.
- Sut P. [1997], *Problem twórczej wykładni przepisów o ochronie dóbr osobistych*, „Państwo i Prawo”, nr 9.
- Sygietyński A. [1971], *Balet warszawski na przełomie XIX i XX wieku*, Kraków.
- Szaciński M. [1983], *Autorzy dzieła filmowego*, „Państwo i Prawo”, nr 1.
- Szaciński M. [1984a], *Folklor w prawie autorskim*, „Gazeta Prawnicza”, nr 9.
- Szaciński M. [1984b], *Prawa autorskie reżyserów*, „Gazeta Prawnicza”, nr 5.
- Szaciński M. [1988], *Prawa autorskie reżysera teatralnego*, „Państwo i Prawo”, nr 12.
- Szaciński M. [1993a], *Niepubliczne wykorzystanie utworu*, „Palestra”, nr 5–6.
- Szaciński M. [1993b], *Wkład twórczy jako przesłanka dzieła chronionego prawem autorskim*, „Państwo i Prawo”, nr 2.
- Szaciński M. [1996], *Dozwolone cytaty w prawie autorskim*, „Palestra”, z. 5–6.
- Szczerek Z. [2006], *Prawo cytatu w polskim prawie autorskim*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, nr 4.
- Szczęśna E. (red.) [2002], *Słownik pojęć i tekstów kultury*, Warszawa.
- Szews A. [1996], *Plagiat*, „Monitor Prawniczy”, nr 2.
- Szpunar A. [1979], *Ochrona dóbr osobistych*, Warszawa.
- Szpunar A. [1999], *Zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową*, Bydgoszcz.
- Szwaja J. [1985], *Ochrona dóbr osobistych twórców nauki*, ZNUJ PWiOWI, z. 41.
- Szyjewska-Bagińska J. [2006], *Cytowanie utworów z Internetu*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego”, nr 460, „Roczniki Prawnicze”, nr 18.
- Szyjewska-Bagińska J. [2010], *Utwór multimedialny jako elektroniczna baza danych*, Bydgoszcz.
- Szymczak M. (red.) [1988], *Słownik języka polskiego*, Warszawa.

- Śledziński S. (red.) [1981] *Mała encyklopedia muzyki*, Warszawa.
- Ślęzak P. [1999], *Umowa o rozpowszechnianie filmu*, Warszawa.
- Ślęzak P. [2006], *Pola eksploatacji utworów audiowizualnych*, Bydgoszcz–Katowice.
- Ślęzak P. [2007], *Pojęcie producenta audiowizualnego*, [w:] J. Barta, A. Matlak (red.), *Prawo własności intelektualnej wczoraj, dziś i jutro*, ZNUJ PWiOWI, nr 100.
- Ślęzak P. [2012], *Umowy w zakresie współczesnych sztuk wizualnych*, Warszawa.
- Święcka K. [1998], *Utwór audiowizualny a wideogram*, „Państwo i Prawo”, nr 2.
- Święcka K., Święcki J. [2004], *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz. Wybór międzynarodowych aktów prawnych*, Warszawa.
- Tairow A. [1964], *Notatki reżysera*, Warszawa.
- Tarnawska-Kaczorowska K. [1998], *Cytat muzyczny. Zarys problematyki*, „Muzyka”, nr 3.
- Tatarkiewicz W. [1972], *Droga przez estetykę*, Warszawa.
- Tatarkiewicz W. [1988], *Dzieje sześciu pojęć*, Warszawa.
- Toeplitz K.T. [1958], *Wiek XX do wynajęcia*, Warszawa.
- Tomczyk S. [2008], *Artyści wykonawcy – prawa i ich ochrona*, Warszawa.
- Tomczyk S. [2011], *Artystyczne wykonanie. Przedmiot prawa*, [w:] M. Kępiński (red.), *Prawa pokrewne. Zarys prawa własności intelektualnej*, Warszawa.
- Trafas T. [1984], *Charakter świadczeń artystów wykonawców a możliwości ich prawnej ochrony*, ZNUJ PWiOWI, z. 36.
- Trafas T. [1989], *Wykonanie artystyczne i jego ochrona w świetle prawa*, ZNUJ PWiOWI, z. 49.
- Trafas T. [1991], *Utwór audiowizualny – nowe propozycje statusu prawnego*, ZNUJ PWiOWI, z. 57.
- Trafas T. [1992], *Charakterystyka dzieła filmowego i dzieła telewizyjnego jako przedmiotu prawa*, ZNUJ PWiOWI, z. 59.
- Trafas T., Traple E. [1988], *Problemy autorskoprawne związane z przekazem satelitarnym*, ZNUJ PWiOWI, z. 47.
- Traple E. [1979], *Dzieło zależne jako przedmiot prawa autorskiego*, Warszawa.
- Traple E. [1990], *Ustawowe konstrukcje w zakresie majątkowych praw autorskich i obrotu nimi w dobie kryzysu prawa autorskiego*, Kraków.
- Traple E. [1994], *Treść majątkowych praw autorskich*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 11.
- Traple E. [2000], *Co się komu należy od stacji*, „Rzeczpospolita”, nr 3.
- Traple E. [2007], *Prawo reklamy i promocji*, Warszawa.
- Turska I. [1965], *W kręgu tańca*, Warszawa.
- Turska I. [1983], *Krótki zarys historii tańca i baletu*, Kraków.
- Tylbor S. [1937], *Zagadnienia ustawowej ochrony artystów wykonawców*, Warszawa.
- Wachowska A. [2008], *Prezentacje multimedialne a prawo autorskie*, „Rzeczpospolita”, nr 215.
- Wachowska A. [2009], *Cytat utworu audiowizualnego w świetle ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, ZNUJ PPWI, z. 104.
- Waldorff J. [1971], *Sekrety Polihymnii*, Warszawa.
- Welbel J. [2002], *Mowa ciała w interpretacji utworów wokalnych na scenie*, [w:] E. Sasiadek (red.), *Wokalistyka w Polsce i na świecie*, t. 1, Wrocław.
- Wielka encyklopedia powszechna PWN*, Warszawa 1967.
- Wojciechowska A. [1978], *Prawne aspekty świadczenia artysty filmowego*, „Krakowskie Studia Prawnicze”, t. XI.
- Wojciechowska A. [1984], *Granice swobody interpretacji w twórczości zależnej*, ZNUJ PWiOWI, z. 36.
- Wojciechowska A. [1993], *Niektóre aspekty ochrony prawnej wideogramów*, ZNUJ PWiOWI, z. 61.
- Wojciechowska A. [1994a], *Czy autorskie dobra osobiste są dobrami osobistymi prawa cywilnego?* „Kwartalnik Prawa Prywatnego”, z. 3.
- Wojciechowska A. [1994b], *Treść osobistych praw autorskich*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 11.
- Wojciechowska A. [1996], *Twórcy dzieła audiowizualnego w świetle ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 4 lutego 1994 roku*, ZNUJ PWiOWI, z. 67.

- Wojciechowska A. [1997], *Uniwersalizm autorskich praw osobistych w dobie międzynarodowych konwencji*, ZNUJ PWiOWI, z. 69.
- Wojciechowska A. [1999], *Autorskie prawa osobiste twórców dzieła audiowizualnego*, ZNUJ PWiOWI, z. 72.
- Wojnicka E. [1990], *Autorskie prawa zależne*, Łódź.
- Wojnicka E. [1993], *Podstawowe zagadnienia ochrony praw producentów fonogramów i wideogramów w wybranych ustawodawstwach krajowych*, ZNUJ PWiOWI, z. 61.
- Wojnicka E. [1997], *Ochrona autorskich dóbr osobistych*, Łódź.
- Wolter A., Ignatowicz J., Stefaniuk K. [1998], *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa.
- Woźnicka Z. [1983], *Problem kreacji i reprodukcji w filmie*, Ossolineum.
- Zielińska H. [1996], *Kształcenie głosu*, Lublin.
- Zieliński M. [2006], *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa.
- Zoll F. [1926], *Polska ustawa o prawie autorskim i konwencja berneńska z objaśnieniami Fryderyka Zolla*, Warszawa–Kraków–Lwów–Poznań.
- Żołnierczuk E. [2003], *Wokół zagadnień dóbr osobistych artysty wykonawcy*, ZNUJ PWiOWI, z. 83.

Dozwolony użytek przedmiotów praw pokrewnych obejmuje rozliczne możliwości swobodnego korzystania z dóbr prawnie chronionych, takich jak artystyczne wykonania, wideogramy czy fonogramy. Świadomość ich ochrony prawnej nie jest powszechna, przedmioty te bowiem bywają dla przeciętnego odbiorcy niedostrzegalne, pozostają „schowane” za utworem. Ustawa dopuszcza liczne możliwości użytku przedmiotów ich ochrony w sposób nieodpłatny i niewymagający zgody uprawnionego, odsyłając w tej mierze do stosownych regulacji prawa autorskiego. Niniejsza monografia stanowi przegląd dozwolonych użytków przedmiotów praw pokrewnych.

Recenzowana rozprawa zawiera treści umożliwiające lepsze, bliższe poznanie istoty przepisów chroniących działalność podmiotów praw pokrewnych. Autor rozwija w niej tę dziedzinę wiedzy, której znaczenie cywilizacyjne rośnie wraz z postępem techniki i powszechną dostępnością do rozmaitych mobilnych urządzeń emitujących dźwięk i obraz. Jego praca istotnie przyczynia się do zmniejszenia braków w literaturze przedmiotu (...).

Wywód jest oparty na dorobku doktryny i orzecznictwa, ale też zawiera własne przemyślenia Autora, Jego poglądy na sprawy nieraz sporne. Stanowi to niewątpliwą wartość pracy.

Z recenzji dr hab. Ewy Ferenc-Szydełko, prof. UO

Sławomir Tomczyk – doktor nauk prawnych, pracownik naukowy w Katedrze Prawa Gospodarczego i Ubezpieczeń na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego. Radca prawny. Autor licznych publikacji z zakresu prawa autorskiego, praw pokrewnych i prawa prasowego.

Wydawnictwo edu-Libri jest oficyną wydawniczą publikacji naukowych i edukacyjnych.

Współpracujemy z profesjonalnymi redaktorami merytorycznymi i technicznymi z dużym doświadczeniem w przygotowywaniu publikacji specjalistycznych. Stawiamy na jakość łącznie z nowoczesnością, a najważniejsze dla nas są przyjemność współtworzenia i satysfakcja z dobrze wykonanego zadania.

Nasze publikacje (drukowane i elektroniczne) są dostępne w księgarniach stacjonarnych i internetowych oraz w czytelniach on-line ibuk.pl, osbi.pl i nasbi.pl - szczegóły na stronie wydawnictwa.

